

VĚTŠÍ NEŽ MALÉ MNOŽSTVÍ (?)

INTELEKTUÁLNÍ SVOBODA V ČESKÝCH KNIHOVNÁCH – ROK 2003

Jaroslava Štěrbová, Městská knihovna v Praze

Úvod

Právě v letních dnech, kdy byl tištěn tento příspěvek programu konference KNIHOVNY SOUČASNOSTI Seč 2003, dovršila první rok svého života od vyhlášení Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě (příloha 1). Zároveň již téměř dva roky platí nový Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (č.257/2001 Sb.). Záměr – ověřit si, jak spolu žijí tyto dva předpisy na území českých knihoven se tedy přímo nabízel, a to zvláště s ohledem na skutečnost, že čeští knihovníci vždy vynikali ve schopnosti předpisy a pokyny snad přímo neporušovat, ale také příliš nepropadat jejich doslovnému naplňování.

Deset otázek mělo tedy alespoň trochu přispět ke zjištění, je-li intelektuální svoboda čtenářů a návštěvníků v českých knihovnách omezována či není (příloha 2).

Naléhavost tématu

Jaký stupeň naléhavosti má tedy pro naše knihovny téma „Intelektuální svoboda v knihovnách“? Velmi nízký – odpověď je dána mimořádně malou odezvou na dotazník rozeslaný prostřednictvím tří odborných elektronických konferencí, v nichž se pohybuje většina českých knihovníků připojených k Internetu.

Pod křídla zákona 257/2001 Sb. se víceméně dobrovolně uchýlilo přes 5 tisíc subjektů, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby. Přibližně 2 tisíce z nich jsou připojeny k Internetu, alespoň polovina z nich, tj. 1 tisíc knihoven má svého zástupce v některé z konferencí obeslaných dotazníkem. Odpovědělo 36 knihoven, 35 písemně.

Pokud společně pomineme důvod formální („pouhých“ 14 dní na zodpovězení otázek) můžeme konstatovat již jen to, že nezodpovězení dotazníku může mít dvě věcné základní příčiny:

- 1) není co řešit (pro konkrétní knihovnu zdánlivě chybí dilema tématu)
- 2) s tématem si nevíme rady.

Laskavý čtenář zvolí příslušný důvod sám - za knihovnu, v níž pracuje.

Oba potenciální důvody se pokusím komentovat, resp. vyvrátit dále v příspěvku.

Otázky

Otázky položené knihovnám při zjišťování jejich postoje k intelektuální svobodě byly rozděleny v zásadě do tří okruhů:

- 1) problematika doplňování knihovních fondů a intelektuální svoboda
- 2) problematika zpřístupňování knihovních fondů a intelektuální svoboda
- 3) problematika zpřístupňování zdrojů na Internetu a jeho případné omezování

Tyto tři okruhy měly názorně ukázat, dochází-li v praxi českých knihoven k omezování intelektuální svobody čtenářů a návštěvníků knihoven, případně na kterém místě práce knihovny.

Odpovědi

S větší či menší prodlevou oproti vyhlášenému termínu reagovalo 36 knihoven (35 odpovědělo na otázky, jedna ústně sdělila, že jako specializované knihovny se jí takové téma přece jen netýká; tento postoj deklarovalo naprostým nezájmem o tuto věc ještě několik desítek dalších specializovaných knihoven).

Všem, kteří dotazník vyplnili, patří velký dík za jejich zodpovědný přístup k tématu. S řadou kolegů, kteří se rozhodli na otázky odpovědět jsem mluvila a vím o tom, že shodnout se na jasné odpovědi, (byť i v rámci jedné knihovny) bylo obtížné. Téměř vždy byla odpověď závislá na osobní zkušenosti s provozem knihovny směrem k veřejnosti – zkušenosti ze služeb. Víím také, že se řadě kolegů, kteří touto vnitřní diskusí prošli, objevila v tomto světle nová dilemata vlastní práce. Nevím o nikom, kdo by nad tím jásal, jsem však přesvědčena, že s vědomím identifikovaného (i když nevyřešeného problému) jsou právě tito kolegové a tyto knihovny na dobré cestě k jasnějším stanoviskům.

Výsledky

Výsledky byly vyhodnoceny za spolupráce Odboru knihovnictví NK ČR, jmenovitě kolegyně Marty Hejhálkové:

I. účast

- ze 14 krajských knihoven odpovědělo na otázky 9;
- odpověď přišla i z Parlamentní knihovny;
- ze stovek městských knihoven se jich zúčastnilo 20;
- odpověděla také 1 knihovna vysoké školy;
- práci si daly 2 knihovny paměťových institucí;
- 1 místní veřejná knihovna to také zvládla;
- neodpověděly:

Národní knihovna České republiky, Moravská zemská knihovna v Brně, Knihovna E. Macana, 5 krajských knihoven, stovky městských knihoven, desítky knihoven vysokých škol, stovky ostatních knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby...

II. doplňování fondů

omezení podle obsahu

- neomezují z důvodů uvedených v dotazníku - 2 knihovny
- omezuje z důvodů uvedených v dotazníku 33 knihoven
  - 25 knihoven omezuje doplňování, protože dílo neodpovídá zaměření knihovny
  - 23 knihoven omezuje doplňování, pro pokleslou úroveň díla
  - 29 knihoven omezuje doplňování z důvodu případného ohrožení morálky a psychického vývoje
  - 16 knihoven omezuje doplňování v případě nebezpečné návodnosti dokumentu
  - 18 knihoven omezuje doplňování literatury „sociální nenávisti“
poznámka: všechny knihovny omezují doplňování z důvodu nedostatku finančních prostředků...

omezení rozsahem

- „sporné tituly“ nedoplňují vůbec - 2 knihovny
- „sporné tituly“ knihovny zpravidla
  - 23 knihoven doplňuje omezeně (a následně nepropaguje)
  - 5 knihoven doplňuje v obvyklém rozsahu, jako jiné tituly
  - 4 knihovny doplňují především podle situace rozpočtu

III. zpřístupňování fondu

informace o možném omezení zpřístupnění části fondu - v knihovním řádu

- takové informace v knihovním řádu nejsou – 27 knihoven
  - v knihovním řádu je uvedeno nějaké omezení – 5 knihoven
- „sporné tituly“ jsou zpřístupněny
- ve volném výběru
    - absenčně všem – 10 knihoven
    - absenčně s omezením – 1 knihovna
    - prezenčně všem – 5 knihoven
  - na požádání
    - absenčně všem – 11 knihoven
    - absenčně s omezením – 7 knihoven
    - prezenčně všem – 9 knihoven
    - prezenčně s omezením – 5 knihoven
  - jiným způsobem (např. organizačním členěním knihovny, kategori-
začí čtenářů) – 4 knihovny

omezení zpřístupnění věkem

- z důvodu nezletilosti (resp. nedosažení věkové hranice) omezuje služby - 24 knihoven
- nezletilost (resp. nedosažení věkové hranice) není důvodem omezení služeb – 9 knihoven

omezení zdrojů na Internetu

- knihovny omezují přístup na některé stránky, resp. sledují, které stránky jsou navštěvovány – 17
- knihovny neomezují přístup ke zdrojům Internetu - 15

Závěry

Sluší se ještě přidat několik vysvětlení – tazatelé i dotazovaní jsou si vědomi nejednoznačnosti řady použitých termínů, proměnnosti některých odpovědí v závislosti na organizaci knihovnické činnosti (automatizace/neautomatizace), podmíněnosti odpovědí vnějšími vlivy (nedostatek financí na doplňování fondů např. předem diskvalifikuje „sporné tituly“ z doplňování) atd.

Bonusem tohoto konkrétního zjišťování je cenná zpětná vazba zúčastněných a věcné podněty pro další práci, např.:

- nedoplňování tzv. sporných titulů do fondu vlastní knihovny a jejich odkázání do oblasti meziknihovnických výpůjčních a reprografických služeb,
- proces zahájeného sebeuvědomování si řady knihovníků, že naše ustanovení v knihovnických rádech knihoven mají být podložena i něčím jiným než jen osobním přesvědčením,
- zjištění, že dokonce i tak obvyklá věc jako zpoplatňování jednorázové návštěvy knihovny a využití jejich prezenčních fondů nebo bránění vstupu lidem bez čtenářské registrace může být v některých případech chápáno jako nevhodná bariéra rovného přístupu k informacím nebo svévolné rozhodnutí knihovny, které nemá nikde oporu....

V komentářích připojených k dotazníku je často konstatováno, že otázky intelektuální svobody jsou zásadní otázkou činnosti českých knihoven, a to dokonce bez ohledu na typ knihovny. Každá knihovna totiž stále doplňuje svůj fond, každá jej v nějakém režimu zpřístupňuje a bez výjimky každá by svůj postup měla umět zdůvodnit. Bylo by poměrně značným vítězstvím, kdybychom těm, kteří nás platí a kterým sloužíme, dokázali poskytnout přehlednější orientaci v tom KOMU a CO v našich knihovnách poskytneme a PROČ je tomu tak, KDO, CO a PROČ v knihovnách není.

Neznamená to, že bych chtěla za každou cenu zcela zpochybňovat naše stávající postupy, formulace a rozhodnutí. I z toho mála vyplněných dotazníků i z mého poměrně důkladného bádání v knihovnických rádech značného množství knihoven, právě tak jako z osobní zkušenosti a návštěv v českých knihovnách je jasné, že asi žádná z nich nebude deklarovat omezování rov-

ného přístupu k informacím nebo přímo diskriminaci nějaké skupiny svých potenciálních čtenářů.

Netvrdím také, že problematika postoje knihovny k zachování nebo rozšiřování intelektuální svobody jejích klientů je otázkou nejvyšší naléhavosti. Ráda bych nás však motivovala k zamyšlení, jak je v našich knihovnách intelektuální svoboda čtenářů a návštěvníků podporována, které naše postupy ji mohou omezovat, ačkoliv to nebylo naším úmyslem, kde je vhodné něco změnit či doplnit v knihovním řádu...

Shrnutím budiž konstatování, že v českých, moravských a slezských (právě tak jako v krajských, základních i specializovaných) knihovnách vládne pravděpodobně opravdu „větší než malá“ intelektuální svoboda čtenářů i návštěvníků. Nebo je to jen tím, co všechno na sebe neprozradíme a jak málo její případná omezování deklarujeme?!

Související zdroje:

- * CEJPEK, Jiří
Informace, komunikace a myšlení
Praha: Karolinum 1998, 179 s.
- * JONES, Barbara, M.
Libraries, Access and Intellectual Freedom : developing policies for public and academic libraries .
Chicago : American Library Assoc., 1999. -- 266 s.
- * KLAUBEROVÁ, Olga
Cenzura a komunikace.
In: Čtenář, 47, 1995, č. 1-6
- * MANIFEST IFLA O PŘÍSTUPU K INTERNETU.
In: Národní knihovna. – 13, 2002, č.3, s. 196-197.
- * ODBORNÉ PRIORITY IFLA
In: Čtenář. 54, 2002, č. 4, s. 110-111
- * PROHLÁŠENÍ O KNIHOVNÁCH A INTELEKTUÁLNÍ SVOBODĚ
http://www.ifla.org/faiife/policy/iflstat/iflstat_cz.htm
- * SLUŽBY VEŘEJNÝCH KNIHOVEN
Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků 2002, 127 s.
- * SVOBODA PROJEVU, INTELEKTUÁLNÍ SVOBODA A KNIHOVNY
zpracoval Jindřich Pilař. Textová data.
Praha : Národní knihovna ČR, odbor knihovnictví, 2003. –
1 elektronický disk, 421 záznamů
- * ŠIMSOVÁ, Silva
Etické hodnoty a knihovnické poslání na přelomu tisíciletí
In: Ikaros [online] 1994 [1994-04-01]
<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200205056>
- * TOBOLKA, Zdeněk Václav
Československé knihovnictví.
Praha, Československý Kompas 1925, 612.

Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě

Na setkání v Glasgowě u příležitosti 75. výročí svého založení Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA) prohlašuje, že:

IFLA vyhláší základní právo lidských bytostí na přístup k informacím i jejich šíření bez omezení.

IFLA a její členové na celém světě podporují, hájí a šíří intelektuální svobodu, jak je vyjádřena ve Všeobecné deklaraci lidských práv Spojených národů. Tato intelektuální svoboda se vztahuje na bohatství lidského poznání, názory, tvůrčí myšlení a intelektuální aktivity.

IFLA prohlašuje, že oddanost intelektuální svobodě je základní odpovědností knihovnické a informační profese na celém světě, vyslovenou v etických kódech a prokazovanou v praxi.

IFLA stvrzuje, že:

- Knihovny a informační pracoviště poskytují přístup k informacím, idejím a tvůrčím dílům na jakémkoli médiu a bez ohledu na hranice. Slouží jako brána ke znalostem, myšlení a kultuře a poskytují tak nezbytnou základnu pro nezávislé rozhodování, kulturní rozvoj, bádání a celoživotní vzdělávání jednotlivců i skupin.
- Knihovny a informační pracoviště přispívají k vývoji a udržování intelektuální svobody a pomáhají chránit demokratické hodnoty a všeobecná občanská práva. V souvislosti s tím jsou zavázány poskytovat svým klientům neomezený přístup k odpovídajícím zdrojům a službám a klást odpor jakýmkoli formám cenzury.
- Knihovny a informační pracoviště získávají, uchovávají a zpřístupňují nejširší škálu materiálů odrážející pluralitu a rozmanitost společnosti. Výběr a přístupnost knihovních materiálů a služeb se řídí profesionálními hledisky a ne politickými, mravními a náboženskými názory.
- Knihovny a informační pracoviště poskytují rovný přístup k materiálům, zařízením a službám pro všechny uživatele. Nesmí docházet k žádné diskriminaci z jakéhokoli důvodu včetně původu podle rasy, státní či etnické příslušnosti, orientace dle rodu či pohlaví, z důvodu věku, zdravotního postižení, náboženství nebo politického přesvědčení.
- Knihovny a informační pracoviště chrání právo na soukromí a diskrétnost každého uživatele ve vztahu k informacím vyhledávaným či obdrženým a ke zdrojům použitým, vypůjčeným, získaným nebo zprostředkovaným.

IFLA proto vyzývá knihovny a pracoviště informačních služeb a jejich personál, aby podporovaly a šířily zásady intelektuální svobody a poskytovaly ničím neomezovaný přístup k informacím.

Tato deklarace byla připravena Výborem IFLA pro svobodný přístup k informacím a svobodu projevu (IFLA/FAIFE).

Přijata Řídící radou IFLA 27. března 2002 v Haagu, Nizozemsko.

Vyhlášena Radou IFLA 19. srpna 2002 v Glasgowě, Skotsko

Vážené kolegyně, vážení kolegové!

Téma intelektuální svobody člověka spolu s problematikou výběru literatury do knihoven se periodicky vrací na pořad našich odborných diskusí. V letošním roce se objeví také na tradiční konferenci Knihovny současnosti – Seč 2003. Pro lepší možnost diskuse o této problematice Vám předkládáme dotazník, který se pokouší zachytit základní trendy v tom, jak se knihovny v České republice v této oblasti ke svým čtenářům chovají. Prosim vyplňte následující dotazník:

1) **název Vaší knihovny:** .....

2) **knihovna omezuje/ neomezuje doplňování svého fondu z některého z níže uvedených důvodů:**

Důvody, proč dokument není doplněn do knihovního fondu:

- neodpovídá zaměření knihovny	ANO	NE
Poznámka:		
- celkově pokleslá úroveň díla (<i>sporné a diskutabilní, myšlena je především nepůvodnost, prokazatelné věcné i formální nedostatky, jazyková úroveň, sadismus a samoúčelné vulgarity ...</i>)	ANO	NE
Poznámka:		
- ohrožení morálky, nebezpečí psychického ohrožení (<i>erotická a pornografická literatura</i>) –	ANO	NE
Poznámka:		
- nebezpečná návodnost (<i>smrtící údery v bojových uměních, podrobný návod na zhotovení bomby, resp. terorismus ...</i>)	ANO	NE
Poznámka:		
- literatura sociální nenávisti (<i>např. sekty, rasismus, třídní nenávisť, náboženská nenášenlivost, šovinismus, nacionalismus, fašismus, komunismus</i>)	ANO	NE
Poznámka: jiné důvody – uveďte		

3) „**sporné**“ **tituly (viz důvody v bodě 2) zpravidla knihovna**

- nedoplňuje
- doplňuje omezeně (a následně nepropaguje)
- doplňuje v obvyklé míře (s využitím obvyklé propagace např. novinek ve fondu)
- doplňuje ve větším počtu exemplářů (s předpokládaným větším zájmem čtenářů o ně)
- řeší jiným způsobem – uveďte .....

4) „**sporné**“ **tituly (viz důvody v bodě 1) zpravidla knihovna zpřístupňuje**

- prezenčně na vyžádání
  - všem
  - po zdůvodnění zájmu čtenáře (režimově)
- prezenčně ve volném výběru
  - všem
  - po zdůvodnění zájmu čtenáře (režimově)
- absenčně na vyžádání
  - všem
  - po zdůvodnění zájmu čtenáře (režimově)
- absenčně ve volném výběru
  - všem
  - po zdůvodnění zájmu čtenáře (režimově)
- jiným způsobem – uveďte .....

5) Formulujte Vaše knihovna tuto problematiku (omezené zpřístupnění „sporných titulů) ve svém knihovním řádu? ANO NE

6) Omezujete zpřístupnění některých titulů nezletilostí uživatele? ANO NE

7) Pokud ano, uveďte jak:

8) Omezuje Vaše knihovna přístup svých uživatelů k internetovým stránkám s obsahem ad 2? ANO NE

9) Jestliže ANO, uveďte hlavní tematické oblasti a specifikujte způsob či nástroj, který používáte při omezování:

10) Pokud máte chuť, uveďte svůj názor na práci s výše uvedenou literaturou a tématy:

Děkujeme za spolupráci
V. Richter J.Štěrbová
Náměstek ředitele NK ČR Hlavní knihovnice MKP

Příloha 3.

Rešerše byla poskytnuta s kolegiální pomocí Knihovny Policejní akademie

* **ARNOLD, Rainer**

Opatření EU k potírání dětské pornografie na internetu.

In: Evropské právo. - 4, 2000, č. 8, s. 11 - 12.

Rozhodnutí Rady EU č.2000/275/JI (Úřední list ES z 9. 6. 2000, L 138/1) o potírání internetové kriminality. Důraz na mezinárodní spolupráci. Otázky kompetencí, obsah rozhodnutí a další důležité právní akty v dané souvislosti.

* **BAYEROVÁ, Monika - ZEZULOVÁ, Jana**

Komerční sexuální zneužívání v mezinárodních dokumentech a v právním řádu České republiky.

In: Právní rozhledy. - 8, 2000, č. 7, s. 299 - 303.

Stále častěji se diskutuje o násilí vůči dítěti, které podléhá viktimizaci daleko více než dospělý člověk. Sexuální zneužívání dětí je zahrnováno mezi formy násilí páchaného na dítěti, i když není spojeno přímo s násilným jednáním. Sexuální zneužívání dítěte (CSA - Child Sexual Abuse) jako forma syndromu týraného dítěte (CAN). Ve své komerční podobě je pak považováno za zvláště závažnou formu syndromu CSA. Komerční sex. zneužívání dětí v mezinárodních dokumentech z pohledu trestního práva. Jeho formy (prodej dětí, dětská prostituce a pornografie) a trestné činy páchané na dítěti podle TrZ (únosy, kuplířství, obchodování s dětmi a se ženami).

* **BKA sleduje Internet.**

In: Policista. - 1999, č. 2, s. 10 - 11.

Spolkový kriminální úřad (BKA) odhalil loni na Internetu 1200 zobrazení s kriminálním obsahem, z toho 60 dětské pornografie (720 případů). Zřízení ústředního pracoviště pro potírání kriminality na Internetu. Úkoly pracoviště. Spolupráce s trestněprávními institucemi. Nutnost mezinárodní spolupráce.

* **BRICHČÍN, Slavoj - FIFKOVÁ, Hana - WEISS, Petr**

Pornografie jako spouštěč deviantního chování?

In: Kriminalistika. - 26, 1993, č. 2, s. 158 - 160, lit. 10.

Pojem pornografie. Studie vztahu mezi růstem kriminality a veřejnou dostupností pornografie. Tři případy deviantního chování. Analýza tří kasuistik ze soudně sexuologické praxe, vyjadřuje podezření, že deviantní pornografie a agresivní obrazová stimulace se u některých osob může stát spouštěčem závažné sexuální delikvence.

* **CHMELÍK, Jan**

Pornografie jako základní kategorie mravnostní kriminality.

In: Kriminalistický sborník. - 47, 2003, č. 1, s. 58 - 63, lit. 15.

Pornografie z pohledu historického i sociálního, a to jak na našem území, tak v zahraničí. Mezi odborníky panuje názor na otázku, zda je pornografie kriminogenním faktorem. Vymezení pornografie. Dětská pornografie.

* **DASTYCH, Jiří**

Pornografie na internetu.

In: Policista. - 2000, č. 3, s. 39, 1 obr.

Rozbor §250 trestního zákona, který hovoří o ohrožování mravnosti (odstavec 1, 2a, b). Rozdělení pornografie: lehká a tvrdá. Dětská pornografie. Závěr.

* **ELIOTOVÁ, Michele**

Pornografie a naše děti.

In: Tiskový servis Odboru prevence kriminality MV. - 2001, květen, s. 14 - 15.

Problém snadné dostupnosti pornografických materiálů všeho druhu na existujících elektronických médiích a nosičích. Uvedena preventivní opatření, která můžeme přijmout, abychom své děti uchránili jak před násilnostmi, tak i obscenostmi na videu, stejně tak jako před počítačovou pornografií.

* **KALTWASSER, Manfred**

Národní koncepce boje proti výrobě dětské pornografie a obchodu s touto pornografií (SRN).

In: Policista. - 1999, č. 2, příloha, 4 foto.

Problematika pohlavního zneužívání dětí a s tím spojená výroba a šíření dětské pornografie. Cíle projektu. Definice: dítě, pornografie, dětská pornografie. Popis situace. Materiál: dětská pornografie, nudistický materiál, pornografie s mladistvými. Oběti pornografie. Skutkové situace. Pachatelé. Způsoby distribuce. Právní situace. Odklad promlčení. Trestné činy spáchané v zahraničí. Závěry.

* **MAREŠOVÁ, Alena**

Děti a mladiství - oběti a pachatelé mravnostní kriminality a dalších s ní souvisejících sociálně patologických jevů.

In: Policista. - 1997, č. 5, příloha.

Pojem sociálně patologické jevy. Prostituce dětí a mladistvých. Mravnostní kriminalita a další s ní související jevy. Paragrafy postihující závažná trestná jednání mající vztah, jak k prostituci, tak i pornografii včetně pornoprodukce.

* **Sex a násilí.**

In: Hlásí se Policie. - 2, 1998, č. 5, s. 8, 1 foto.

Pokračování z č.4/1998. Pornografie a veřejnost. Pornografie a mládež. Pokračování příště.

* **Sex a násilí.**

In: Hlásí se Policie. - 2, 1998, č. 6, s. 8, 1 foto.

Pokračování z č. 5/1998. Ženy a pornografie. Pornografie a mládež.

* **TERYNGEL, Jiří**

Novela trestního zákona a ochrana mravnosti.

In: Kriminalistický sborník. - 35, 1991, č. 3, s. 137 - 139, lit. 1.

NEI - Nezávislá erotická iniciativa a její cíle. Dohoda o potírání necudných publikací. Mezinárodní dohoda o potlačování obchodu s oplzlými publikacemi a jejich rozšiřování. Narušení mravnosti.

* **ZÁHORA, Jozef - BÁNOCZAYOVÁ, Alena**

Některé možnosti zefektivnění postihu nedovoleného nakladání s pornografickými dielami.

In: Trestní právo. - 7, 2002, č. 7 - 8, s. 22 - 30.

Cílem článku je porovnání právních úprav souvisejících s pornografií v některých evropských zemích. V rámci přístupových jednání o členství v EU by měly ČR a SR v budoucnu sladit svoje vnitrostátní právo s právem EU. V článku jsou pro porovnání uvedeny právní úpravy týkající se problematiky pornografie v SR, ČR, SRN, Švédsku a Rakousku.